

BULLETIN IVPR

JANUARY 2022
VOL 3 ISSUE 1

MÁRIA VÍTEKOVÁ

NÁRODNÁ LINKA PRE ŽENY
ZAŽÍVAJÚCE NÁSILIE

SPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2021

NÁRODNÝ PROJEKT PREVENČIA A ELIMINÁCIA RODOVO PODMIENENÉHO NÁSILIA
SA REALIZUJE VĎAKA PODPORE Z EURÓPSKEHO SOCIÁLNEHO FONDU
A EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA
V RÁMCI OPERAČNÉHO PROGRAMU ĽUDSKÉ ZDROJE, [WWW.ESF.GOV.SK](http://www.esf.gov.sk)

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie. Správa o činnosti za rok 2021

Mária Víteková

Mgr. Mária Víteková je vedúcou Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie (NLŽ) bola zriadená v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 445/1991 Zb. O živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Jej prevádzka bola spustená 1. 2. 2015. Nastavenie NLŽ sleduje minimálne štandardy Rady Európy a článok 24 Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu. Zriaďovateľom NLŽ je Inštitút pre výskum práce a rodiny. Aktuálne je súčasťou Národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie, OP ĽZ NP 2018/4.1.2/01.

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie je dôverným a bezpečným priestorom pre ženy, ktoré sú ohrozené alebo zažívajú násilie.

Funguje nonstop a je bezplatná, pretože všetky ženy majú právo na život bez strachu, ohrozovania a násilia.

Služby poskytované na Národnej linke vychádzajú z potrieb žien, ktoré majú skúsenosť s násilím vo svojich vzťahoch a životoch. Z tohto dôvodu je obsah rozhovoru a miera identifikácie násilia výhradne v rukách volajúcej ženy – klientky.

V situácii ohrozenia zdravia, bezpečia a života ženy a jej detí poskytujú poradkyne na linke **krízovú pomoc** a potrebnú podporu **7 dní v týždni, 24 hodín denne, 365 dní v roku.**

Národná linka môže byť v niektorých prípadoch miestom prvého kontaktu, kde ženy získajú všetky dôležité informácie o násilí páchanom na ženách a o násilí v blízkych vzťahoch. Zásadným krokom pre každú ženu, ktorá zažíva násilie, je hovoriť o svojej skúsenosti – zdieľať ju s niekým, kto ju neposudzuje a neodsudzuje. Žena, ktorá zažíva násilie, potrebuje emocionálnu podporu, posilnenie a pocit, že na to nie je sama. Z toho dôvodu je pre ňu prvý kontakt pri vyhľadaní podpory a pomoci veľmi dôležitý. Môže zvýšiť jej sebadôveru, nájsť zdroje posilnenia a zdroje k vyhľadaniu ďalšej pomoci. To jej umožní lepšie prekonávať pocity bezmocnosti a vidieť situáciu menej beznádejne ako doteraz. Súčasťou špecializovanej Národnej linky pre ženy je aj praktická pomoc. Žena, ktorá zažíva násilie alebo je ním ohrozená, sa musí vyrovnáť s množstvom stresujúcich a zaťažujúcich situácií. Cieľom je ženám maximálne uľahčiť prístup k systému pomoci. Volajúce ženy delegujeme k ďalšej pomoci v blízkosti ich bydliska, alebo tam, kde potrebujú. Zároveň im pri hľadaní tejto pomoci asistujeme v mieste ich bydliska a regiónu. Sprostredkujeme ubytovanie, ktoré ponúkajú ženské mimovládne, ako aj ďalšie organizácie. Poradkyne

odpovedajú klientkam na základné otázky týkajúce sa sociálnej a právnej pomoci a asistujú ženám pri hľadaní ďalšej účinnej pomoci. **Poradkyne sú vyškolené a scitlivené** vo všetkých špecifikách práce so ženami zažívajúcimi násilie v partnerských vzťahoch. Sú pripravené poskytnúť pomoc aj tretím osobám, či už rodinným príslušníkom ženy zažívajúcej násilie, prípadne jej kolegom a priateľom.

Poradkyne Národnej linky sú pripravené hovoriť **o všetkých formách násilia**, ktorému sú ženy a ich deti vystavené. Cieľom poradkýň je spoločne s klientkou minimalizovať riziko a nájsť potrebnú podporu a ochranu, ktorú poskytujú ženám špecializované organizácie a inštitúcie. Poradkyne sú zaviazané dodržiavať dôvernosť všetkých zverených informácií. V situácii akútneho ohrozenia a so súhlasom ženy, alebo v istých presne vymedzených situáciách, poradkyne na linke kontaktujú políciu, záchrannú zdravotnú službu alebo inú inštitúciu, ktorá môže žene pomôcť. Vždy však máme v prvom rade na mysli bezpečie. Konanie bez vedomia a súhlasu ženy by ju mohlo veľmi vážne ohroziť.¹

Bezplatné telefónne číslo, na ktoré sa dovoláte nonstop, je 0800 212 212, no na Národnú linku pre ženy zažívajúce násilie sa môžete obrátiť aj písomne na e-mailovej adrese: linkaprezeny@ivpr.gov.sk.

Hlavné zistenia dát za rok 2021

V roku 2021 bolo zaznamenaných **3600 prichádzajúcich hovorov**. Prijatých hovorov bolo 2466, čo predstavuje 68,5 % z celkového počtu hovorov. Počet prijatých hovorov bol vyčistený o skúšky fungovania, neprijaté hovory a zablokované hovory. Na NLŽ bolo **prevolaných celkovo 429 hodín**, čo je v priemere 36 hodín mesačne. **Priemerná dĺžka hovoru bola 7 minút**, no najdlhšie trvajúci hovor trval 2 hodiny.

Počet prichádzajúcich hovorov z hľadiska jednotlivých mesiacov značne varioval. **Najviac hovorov NLŽ zaznamenala v mesiaci január**, kedy bol počet prichádzajúcich hovorov 392.

¹ Analýza dát vyplývajúcich z prevádzky Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie, Správa o činnosti za rok 2015

Vzhľadom na dni v týždni najviac hovorov prichádzalo v pondelky a najmenej v soboty. Počet hovorov počas víkendov tvorí 25 % zo všetkých prichádzajúcich hovorov.

Vzhľadom na pracovné zmeny najviac hovorov na číslo 0800 212 212 prichádzalo počas dennej zmeny **medzi 07:00 až 19:00 hod.**

NLŽ poskytuje okrem telefonického dištančného poradenstva aj emailové poradenstvo. Tento druh poradenstva začal fungovať od marca 2020. Touto formou poradenstva sme vybavili **29 mailov – prvokontaktov** od ľudí, ktorí sa na nás obrátili o pomoc touto cestou, nakoľko pre nich nebolo bezpečné telefonovať. Častokrát sa nám stalo, že sme viedli dlhšiu konverzáciu prostredníctvom mailu a teda celkový počet mailov je vyšší.

V roku 2021 bolo osobitnou databázou NLŽ evidovaných **860 hovorov od žien so skúsenosťou s násilím**, čo tvorí takmer 24 % zo všetkých prichádzajúcich hovorov. Celkovo išlo o **454 žien so skúsenosťou s násilím**, ktoré evidujeme v našej databáze ako nové klientky, a teda prvýkrát kontaktovali NLŽ v roku 2020. V priemere **telefonovali 2-krát** v závislosti od konkrétnej situácie. Evidujeme tiež tzv. **staré klientky**, teda klientky, ktoré sa obrátili na NLŽ **v rokoch 2015-2020**, počet takýchto telefonátov je **221**, no v roku 2021 sme rozlíšili aj staré klientky v zmysle, keď nás kontaktovali napríklad prvýkrát v januári 2021 a následne potom napríklad v októbri 2021. Takýchto kontaktov evidujeme **80**.

Najčastejšie volali ženy z **Bratislavského kraja (22 %)** a zhodne po 9 % volali z **Trnavského, Nitrianskeho a Žilinského kraja**. Najčastejšie išlo o ženy vo veku **31-39 rokov**, no u mnohých sa nám vek nepodarilo zistiť (56 %). Volajúce ženy najčastejšie žili v násilnom vzťahu 9 mesiacov až 45 rokov a najčastejšie zažívali **psychické násilie (90 % volajúcich žien) a fyzické násilie (57 % volajúcich žien)**. Takmer **28 % žien zažívajúcich násilie volajúcich na linku malo aspoň jedno maloleté dieťa**. 30 % žien, ktoré kontaktovali NLŽ sa zdôverilo, že zažívajú aj nebezpečné vyhrážanie, 12 % žien zažívalo násilie po rozvoze či rozchode. Z evidovaných **násilných osôb** v partnerskom násilí **manželia tvorili takmer 55 %, partneri 25 %, exmanželia a expartneri spolu 20 %** zo všetkých mužov. **Najčastejšie ženy vyhľadávali pomoc u rodiny a blízkych (39 %)**, no takmer 31 % žien sa obrátilo aj na políciu.

Na linku v roku 2021 volalo aj **296 ľudí z okolia ženy, ktorá zažívala násilie**. Z toho 71 % tvorili ženy, najčastejšie priateľky alebo známe/i, ale aj rodinní príslušníci. Rodinní príslušníci tvorili 51 % z počtu prvokontaktov tretích osôb volajúcich na NLŽ, z čoho najpočetnejšiu skupinu z rodinných príslušníkov tvorí práve matka

ženy zažívajúcej násilie (13 %). Ľudia, ktorí majú vo svojom okolí ženu zažívajúcu násilie, sa na NLŽ obracali aj opakovane, celkovo to bolo 336 krát, keď zráťame celkový počet hovorov od tretích osôb, ktorých evidujeme aj ako opakované kontakty v roku 2021, ale aj opakované kontakty z predošlých rokov fungovania NLŽ.

Na NLŽ sa obrátilo aj **20 mužov zažívajúcich násilie**, takýmto mužom boli poskytnuté kontakty na organizácie venujúce sa domácejmu násiliu, najviac mužov zažívajúcich násilie kontaktovalo NLŽ v mesiaci december.

V roku 2021 sa na NLŽ obracali tiež ľudia, ktorí nezažívali priamo partnerské násilie, ale iný druh domáceho násilia. Išlo o násilie od rodičov, detí voči rodičom, násilie medzi súrodencami, susedmi a podobne. Takýchto telefonátov evidujeme celkovo **211**. Vo viacerých telefonátoch sa objavovali témy, ako napríklad sexuálne obťažovanie, prenasledovanie, fyzické násilie od rodinných príbuzných. Išlo o násilné matky, otca, brata, svokra.

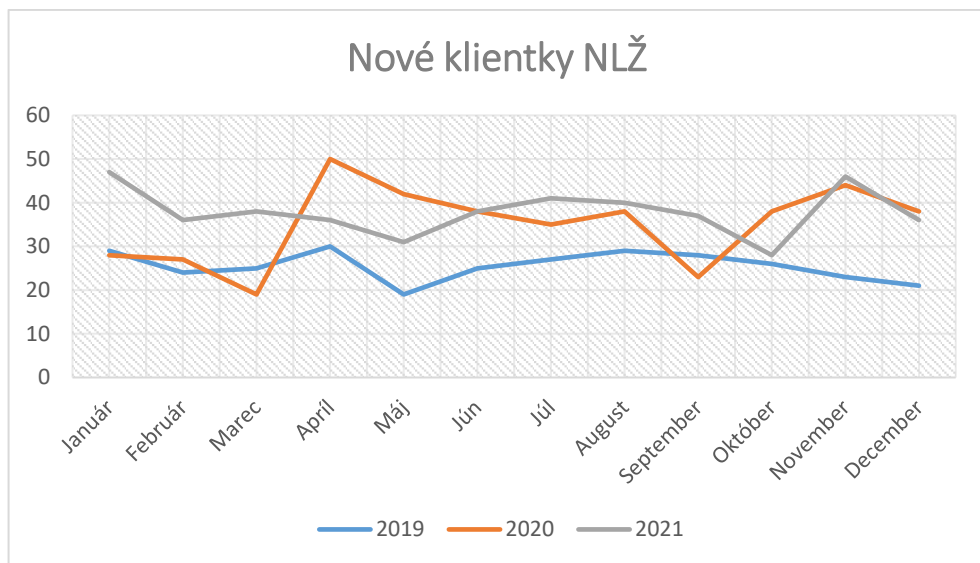
Na základe skúseností poradkýň stále vnímame problém zo strany Policajného zboru SR. Ako aj my poradkyne mávame problém s kontaktovaním operačného strediska PZ, tak aj samotné ženy zažívajúce násilie sa nám zdôverujú s mnohými negatívnymi skúsenosťami – násilné osoby neboli vykázané z obydľia, podávané trestné oznámenia boli vyhodnocované ako priestupky, prípadne násilníci boli iba slovné upozornení zo strany polície, čo viedlo k následnej eskalácii násilia a k ohrozeniu života žien a ich detí.

Dáta Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie poskytujú celkový pohľad na doposiaľ všetky vlny pandémie na Slovensku. Vyššia preťaženosť linky bola spôsobená najmä z dôvodu šírenia COVID-19 aj na území SR. Ženy počas koronakrízy čelili vyššej pravdepodobnosti skúsenosti s násilím. Práve uzatváranie domácnosti spôsobovalo vyššiu frustráciu, kontrolu páchatel'a nad obeťami násilia. Znížila sa možnosť bezpečne kontaktovať blízkych alebo organizácie poskytujúce pomoc ženám zažívajúcim násilie. Počet volaní na linku sa v roku 2020 zvýšil o 49 % v porovnaní s rokom 2019. Rovnako sa zvýšil aj počet žien, ktoré linku kontaktovali po prvýkrát (o 37 %), ako aj počet volaní od tretích osôb, teda známych a príbuzných žien zažívajúcich násilie (o 43 %). V roku 2021 pokračoval nárast žien obracajúcich sa na národnú linku. Najviac nových klientok sa obracalo na linku v apríli 2020 a v januári 2021, teda v období najprisnejších protipandemických opatrení. Záujem však pretrvával vo všetkých mesiacoch od apríla 2020 do konca roka 2021.

Keď sa pozrieme na počty hovorov na NLŽ za rok 2021, kedy sme opätovne na Slovensku mali rôzne protipandemické opatrenia, ktoré sa dotkli každého z nás, môžeme konštatovať, že **v porovnaní s rokom 2019 sa počet nových hovorov prvokontaktov od žien zažívajúcich násilie zvýšil o viac ako 48 %**. Pri porovnávaní hovorov od žien zažívajúcich násilie s rokom 2020 môžeme taktiež konštatovať, že aj tu vidíme nárast, a to o 8 %. Napriek tomu, že celkový počet prichádzajúcich telefonátov na NLŽ bol nižší ako v roku 2020, tento rok **vyhľadávali ľudia adresnejšie našu pomoc**. Kontaktujú nás však aj mnohé ženy, ktoré sa obrátili o pomoc na NLŽ už v predošlom období, a teda v rokoch 2015-2020 a tiež opakované kontakty z aktuálneho roka mimo daný mesiac – tu vidíme nárast počtu hovorov o necelých 31 %. Vyvracia sa nám aj veľmi častý mýtus o tom, že páchatelmi násilia sú často muži z nižších sociálnych vrstiev, z telefonátov vnímame, že ide skôr o mužov, ktorí absolvovali vysoké školy, majú vyššie profesijné postavenie alebo pracujú v ozbrojených zložkách SR. Vidíme, že pandémia má dopad na celú spoločnosť, uzavrela nás zatvorených v domácnostiach a násilie v rodinách častejšie eskalovalo, ženy nemali toľko možností obrátiť sa na niektorú z organizácií, no ako sa postupne opatrenia uvoľňovali v určitých časových intervaloch, ženy sa začali vo vyššej miere obracať na rôzne organizácie, s čím teda súvisí aj nárast počtu telefonátov.

Prvý graf nám znázorňuje počty nových klientok za roky 2019-2021, teda aj rok, kedy sme ešte na Slovensku nemali vyhlásenú pandémiu. Prvý prípad nákazy koronavírusom bol na Slovensku ohlásený 6. marca 2020.

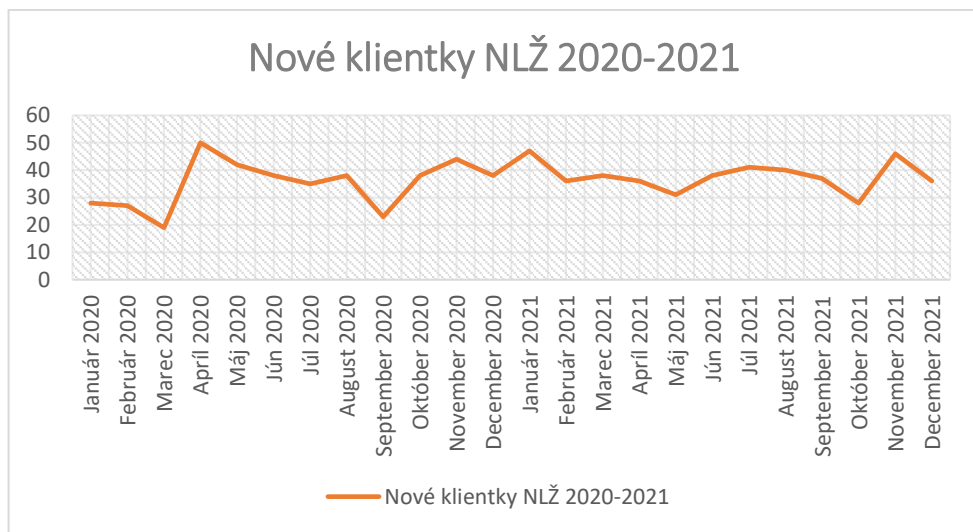
Graf č.1: Štatistiky Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie: Nové klientky za roky 2019, 2020, 2021²

Zdroj: Reportingový systém Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie

² Víteková, M. (2021). Správa o činnosti Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie za rok 2020. Bratislava

Graf č.2: Štatistiky Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie: Nové klientky – prvokontakty od januára 2020 do decembra roku 2021³

Zdroj: Reportingový systém Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie

Je teda očividné, že počas celého pandemického obdobia sa na linku obracal zvýšený počet žien zažívajúcich partnerské alebo domáce násilie, a tento trend pretrváva. Dáta Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie môžu slúžiť aj ako istý ukazovateľ, vzhľadom na to, že ide o celoslovenskú službu a v mnohých prípadoch je linka prvým kontaktom, na ktorý sa žena zažívajúca násilie obráti. Aj napriek snahe zavedenia opatrení na zníženie možnosti ochorenia koronavírusom tieto opatrenia však mali potenciálne zlý dopad na ženy zažívajúce násilie, ukázalo sa to vo viacerých prijatých opatreniach a častokrát aj vedúca Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie musela kontaktovať viaceré inštitúcie, aby vedeli podať volajúcim ženám relevantné informácie, ktoré by im pomohli nielen v ochrane života a zdravia pri ohrození násilím, ale aj pri ohrození

³ Vitéková, M. (2022). Analýza dát vyplývajúcich z prevádzky národnej linky pre ženy zažívajúce násilie za rok 2021 – skrátená verzia

nakazení koronavírusom (napríklad zákaz vychádzania, vykázanie násilnej osoby z obydli, karanténne ubytovanie). Zvýšila sa taktiež aj ekonomická neistota v podobe straty príjmu, čo môže spôsobovať aj negatívne zvládacie stratégie, ako napríklad zvyšovanie užívania alkoholu či drog, ktoré bývajú tiež spojené s partnerským a domácim násilím. Často sa v telefonátoch objavuje závislosť na alkohole či násilie pod vplyvom alkoholu, kedy násilné osoby strácajú kontrolu nad svojím správaním a násilie viac eskaluje.

Kým v prvej a druhej vlne pandémie sme v telefonátoch až natoľko nevníмали fakt, že by ženy spomínali koronavírus a jeho dopad na eskaláciu násilia, dnes je to však inak. Mnohé situácie sú veľmi komplikované na riešenia a ukazujú, že ešte stále sa nám nepodarilo v spoločnosti vytvoriť taký účinný mechanizmus, ktorý by bol ešte viac nápomocný ženám, ktoré potrebujú pomoc pri riešení domáceho alebo partnerského násilia.

Vysvetlivky

NLŽ – Národná linka pre ženy zažívajúce násilie

BULLETIN IVPR

ročník 3 (2022)

Vydáva Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava
IČO 308 47 451
ivpr@ivpr.gov.sk, www.ivpr.gov.sk
Vychádza 12 x ročne. NEPREDAJNÉ.
ISSN 2729-9767
EV 6041/22

Ďalšie informácie o IVPR získate na webových stránkach
www.ivpr.gov.sk